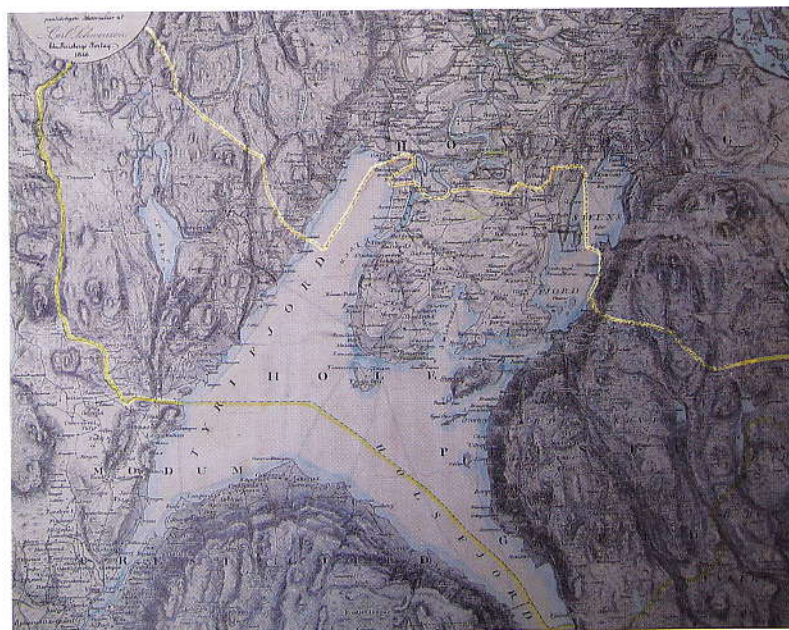

HOLEKALENDEREN 2005

HOLE I 1905

Hole herred på «Norges første turistkart 1846»

Gul strek markerer herredsgrense, og viser at Tyristrand fra Nakkerud til Hovin med Væleren og skogsområdet rundt var del av Hole herred. På kartet er trykt teksten:

Lommekart over den meest besøgte Deel af Ringerige, især til Brug paa Lysttoure og Reiser.

Foto: Utsnitt av kart fra 1846, fotografisk opptrykk v/Statens kartverk, Hønefoss.

FOR 100 ÅR SIDEN

I 2005 er det 100 år siden unionen mellom Norge og Sverige ble oppløst, en union som hadde vart fra 1814 da Norge, etter Napoleons fall, ble gitt til Sverige som krigsbytte. Unionstiden var på flere områder en veksttid for Norge, og samarbeidet med nabolandet gikk relativt bra. Men i utenrikspolitikken var det problemer, for Norge fikk ikke ha egne konsuler i utlandet. Norges utenriksflåte var på denne tiden mange ganger større enn Sveriges, og et uttrykk som ofte gjentas er at Norge følte seg ydmyket. Dette var noe av bakgrunnen for Stortingsmøtet 7. juni, der statsminister Christian Michelsen erklærte unionen for oppløst.

I realiteten betydde unionen kun felles konge og felles utenrikspolitikk. De to land hadde ellers lite fellesskap kulturelt og økonomisk. I ettertid er norske og svenske historikere enig om at det var en velsignelse at unionen ble oppløst, og at det skjedde i så kontrollerte og verdige former.

Hole historielags kalender for 2005 vil sette søkelyset på lokale og nasjonale forhold i 1905, og særlig vil vi legge vekt på lokale spor etter nasjonale begivenheter som kom til å bety så mye for Norge som selvstendig nasjon.

I 1905 var Hole herred delt i to sogn, Hole sogn og Tyristrand sogn, dvs. at Tyristrand var del av Hole herred. Hole ble kalt Østre Hole og Tyristrand Vestre Hole. Kalenderen for 2005 skal i hovedsak handle om Hole uten Tyristrand som fra 1916 ble del av Norderhov herred.

Hovedkilder for kalenderen har vært Ringerikes Blad årgang 1905, månedstillegg til Aftenposten 6. juni 1980, bilag til Aftenposten 21. september 1982, Svenskt biografisk lexikon og kommunale protokoller for herredsstyre, fattigstyre og skolestyre.

SKØYTELØP I KROKSUND

I 1905 den 22. januar arrangerte Hole Idrætsforening skøyteløp i Kroksund, og var «begunstiget med godt Veir og stor Deltagelse» av både løpere og tilskuere. Entre var 10 øre. Det ble konkurrert i kunstløp og lengdeløp: 500, 1000 og 1500 meter. Bare gutter deltok delt i tre klasser etter alder: under 14 år, mellom 14 og 18 år, over 18 år. Vinnere i hver sin klasse var Georg Øverby, Aksel Ultvedt og Aksel Rud. Per Gjesvold fikk ekstrapremie for kunstløp. Ellers på premielista finner vi navn som Andreas Sundland, Andreas Hodt, Per Berg, Martin Dahl, Jens Jørgensen og Thor Bjørnsrud. Med kunstløpet «stod det kleint til næsten for Samtlige», heter det i referatet, og «der må øves meget mer». Dommere under skøyteløpet var hotelleierne Gudbrand Karlsen, Kroksund hotell, og Ole Blyberg, Sundvollen hotell.

Gomnæsmusikken spilte både på isen og i Rudsødegården, hvor det var premieutdeling og «en belivet og hyggelig Seksa avholdtes». Ordet Seksa er uforståelig for mange i dag, men ble før brukt om en fest i en forening (o.l.) med servering og ofte dans. Ordet seksa er svensk, opphavlig brukt om et måltid kl. 6 om kvelden.

Hole skiklub, som ble stiftet 1895, endret navn til Hole Idrætsforening i 1899. I 1905 var Hole Idrætsforening 10 år, noe de feiret 31. mars på Hole Forsamlingslokale (Røysehall), der damene medbragte smørbrødfat.

Kroksund hotell i sveitserstil bygget 1898, fra 1920-1959 Hole gamle hjem. I bygningene til høyre for hotellet var det landhandel og poståpneri, der kvinner kunne skrive navnet sitt på lister før unionsvalget 13. august (se august måned).

Lengst til høyre ser vi Brattibakk, et lite hus som ennå står. Foto: Hole bygdearkiv nr. 778.

Januar

2005

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
53						1	2
1	3	4	5	6	7	8	9
2	10	11	12	13	14	15	16
3	17	18	19	20	21	22	23
4	24	25	26	27	28	29	30
5	31						

1.: 1. nyttårsdag

KONG OSCAR II - EN FOLKEKJÆR KONGE

Kong Oscar II var unionskonge i 33 år, fra 1872 til 1905, da han ble tvunget til å akseptere bruddet mellom Norge og Sverige. Oscar var Karl Johans barnebarn, og den fjerde unionskongen etter bestefaren.

Kong Oscar var glad i Norge og godt likt av nordmenn, og han var her ofte på besøk. Sommeren 1890 besøkte han Hole sammen med sønnen, kronprins Gustav, og keiser Wilhelm II av Tyskland. I sin regjeringstid hadde Oscar flere ganger talt Norges sak «til nordmennenes gavn og lykke», og hver fødselsdag ga han en større pengesum til Norge. 15. januar 1905 omkom 61 mennesker i Loen etter et steinras, og kongen ga kr. 5000 til de etterlatte.

Det som skjedde i Norge 1905 var derfor en stor skuffelse for kongen. Han tok bruddet personlig og fikk nærmest sammenbrudd da han hørte om 7. juni-vedtaket. Sønnen, kronprins Gustav, overtok styringen for sin sykelige far, og da kong Oscar døde i 1907 ble åreforkalking oppgitt som dødsårsak. Også kronprins Gustav tok bruddet i 1905 svært tungt. I en alder av 87 år uttaler kong Gustav: «Först det där med Norge, och sedan två världskrig, det är för mycket». I sine memoarer skriver broren Carl om «sjundejunibeslutet - - dessa smärtsamma minnen».

Etter unionsoppløsningen overlot kong Oscar til Norge, uten vederlag, gamle bygninger han selv hadde kjøpt og fått gjenreist på Bygdøy. Blant disse var Gol stavkirke, Vinjestabburet og ei røykstue fra Setesdal.

Den svenske og norske kongefamilie. Kong Oscar II (1829-1907) og dronning Sofia (1836-1913) med de fire sønnene stående bak, fra venstre: Oscar (1859-1953), Carl (1861-1951), Gustav (1858-1950) og Eugen (1865-1947). Prins Carl og prinsesse Ingeborg, sittende mellom kongeparet, er kronprinsesse Märthas foreldre og dermed vår konges besteforeldre.

Foto: Ny svensk historia. Oscar II och hans tid. En bokfilm av Erik Lindorm. Stockholm 1937 (3. opplag).

Februar

2005

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
5		1	2	3	4	5	6
6	7	8	9	10	11	12	13
7	14	15	16	17	18	19	20
8	21	22	23	24	25	26	27
9	28						

ORDFØRER OG VISEORDFØRER

Ordfører Johannes Solberg, født i Drammen, kom til Hole i 1868 da han kjøpte Stein gård, en gård han drev til han døde i 1920. Som holeværing engasjerte han seg på flere områder. Han var med i Hole herredsstyre i rundt 30 år, og av disse 21 år som ordfører. Solberg arbeidet for jernbane gjennom Hole, og han var første formann i Hole Grundlovsforening stiftet 1883, forløperen for Hole Høyre. Han var også med i Selskapet for Norges Vel der han var med og startet Felleskjøpet og var ledende i arbeidet med etablering av Buskerud landbruksskole.

Viseordfører Edvard Johannesen, født i Skiptvet, kom til Hole og forpaktet sjefsgården, Søndre Sørums, fra 1874-1884, var eier av Midtre Sørums fra 1882 til 1902 da han bygde hus og bosatte seg på ei seterløkke nær Sollihøgda. Johannesen var ordfører i Hole 1911-1916.

Johannesen var sosialt engasjert. I 1886 stiftet han Hole arbeidersamfunn og sykekasse. Formann i 1905 var lærer Johannes Berg ved Sundvollen skole. Hole arbeidersamfunn blir i 1905 beskyldt for å være sosialistisk (ment som skjellsord), men foreningen svarer at de ikke er innmeldt i noen politisk partiorganisasjon og har holdt seg utenfor all politisk agitasjon.

Hole herreds budsjett lå i 1905 på rundt 30.000 kr. Det var inntekter av ølskatt, hundeskatt og handelsskatt, og noen av utgiftene var lønn til lensmann, organist, jordmor, kirkesanger, veivokter og ordførerens skrivehjelp. I tillegg var det utgifter til skolevesen og fattigvesen. Noen vanlige utgifter for fattigvesenet var likkiste og svøp, oppfostringsbidrag, legehjelp, jordmorhjelp, ved, støvler og melk.

Ordfører og viseordfører i 1905: Hole herred ble i 1905 styrt av ordfører Johannes Solberg på Stein (til venstre) og viseordfører Edvard Johannesen på Sørums/Sollihøgda (til høyre).
Foto: Hole bygdearkiv nr. 627 og 640.

Mars

2005

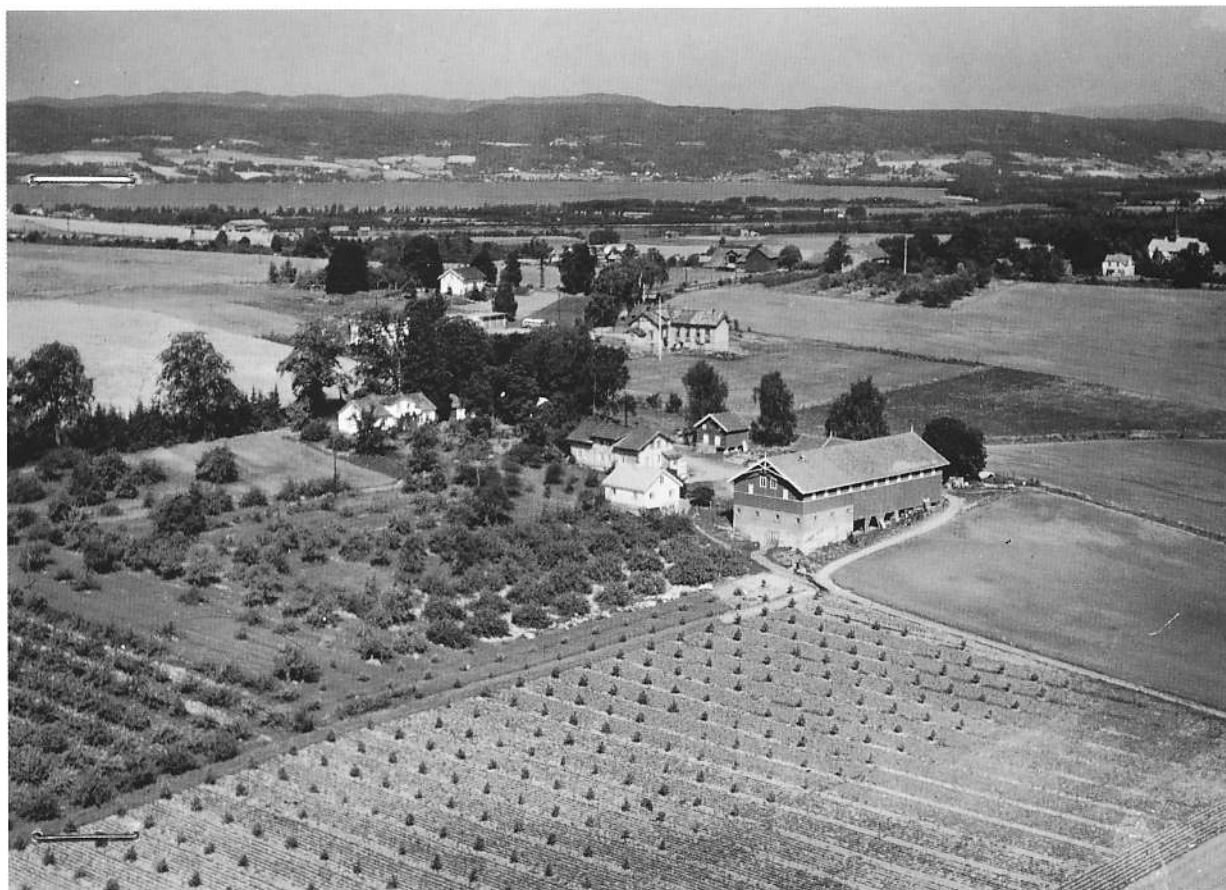
Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
9		1	2	3	4	5	6
10	7	8	9	10	11	12	13
11	14	15	16	17	18	19	20
12	21	22	23	24	25	26	27
13	28	29	30	31			

20.: Palmesøndag 20.: Vårjevndøgn 24.: Skjærtorsdag 25.: Langfredag 27.: 1. Påskedag 28.: 2. Påskedag

SENTRUM I HOLE 1905

Hole Forsamlingslokale (Røysehall) ligger sentralt på Røyse, og fungerte i 1905 nærmest som et kommunesenter, både politisk og sosialt. I forsamlingslokalet hadde Hole herredsstyre til vanlig møtene sine, og der hadde Hole skolestyre, Hole Ungdomsforening, Hole Idrætsforening, Hole husflidsforening og Foreningen for frivillig Fattig- og Sygepleie i Østre Hole både møter og fester, og der var det fest 17. mai.

I februar 1899 averterte Hole øl- og vinsamlag etter anbud på tømmer til bygging av forsamlingslokale ved Libakke i Hole, og høsten 1900 ble Forsamlingslokalet tatt i bruk. I 1932 kjøpte Hole Ungdomsforening lokalet og forandret navnet til Røysehall, et navn som har en god klang også i dag.

Midt på Røyse ligger gården Mo. Bak gårdstunet ser vi Hole Forsamlingslokale (fra 1933 kalt Røysehall) der kommunen til vanlig holdt sine møter og ulike foreninger arrangerte møter og fester. Til høyre ser vi flaggstanga på Libakke, gården med Rikstelefonstasjon i 1905. Her holdt det første poståpneriet til på 1860-tallet, og her var i mange år landhandel. Helt til høyre skimter vi Hole kirke.
Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S 1955. Hole bygdearkiv nr.1130.

April

2005

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
13					1	2	3
14	4	5	6	7	8	9	10
15	11	12	13	14	15	16	17
16	18	19	20	21	22	23	24
17	25	26	27	28	29	30	

NASJONALDAGEN I HOLE

I juni 1904 diskuterte Hole skolestyre feiringen av 17. mai, og oppfordret Holes lærere og lærerinner til å ta fri fra skolen og feire nasjonaldagen med barna. To år etter vedtar Hole skolestyre enstemmig at 17. mai skal være fridag for barna. Dette var etter forslag fra Nikolaus Hafnor (1851-1924) som hadde vært særlig ivrig talsmann for skolens 17. mai-feiring.

I 1905 var det ekstra grunn til å feire nasjonaldagen, og Ringerikes Blad har oppfordringer om å feire frihets- og selvstendighets fødselsdag etter 400 års dvale. «Flagg ut over by og land så mange som evner at skaffe det! Så skal vi synge av fullt hjerte om vårt land: Det rødmer av sunnhet som aldri til forn». Og lokalavisen spør leserne:

Har du anskaffet flagg til huset? Har dine barn fått flagg?

Hvis ikke – bring det endelig i orden i dag.

Stein og Årnes skolekrets møttes på Steinsbakken kl 9, Sundvollen krets støtte til ved Vikssvingen og alle gikk til Svendsrud Meieri der Hole og Bønsnes krets også var møtt fram. Rundt 200 barn og voksne var samlet da barnetoget med musikk i spissen gikk fra Svendsrud om Libakke til Frøshaugåsen (Frøysuåsen).

Medbrakt niste ble nytt i det fri, og der var sang, taler og opplesning. Omtrent alle barn hadde flagg. Om kvelden inviterte Hole Ungdomsforening til fest på Hole Forsamlingslokale med taler, musikk og lek. Damene tok med smørbrød, men «berusende drikke» var ikke tillatt. Andre feiret dagen med en dampskipstur til Svangstrand.

Men ikke alle var fornøyd. En «Ungdomsvenn» klager i Ringerikes Blad over 17. mai-festen, for kontingenten kr. 1,25 var for høy og musikken tok for mange pauser.

Møteplass 17. mai: Svendsrud meieri i forgrunnen midt på bildet. Bak med flaggstang foran ligger Soria Moria, feriekoloni for husmødre. Soria Moria ble drevet av Hønefoss og Ringerike Sanitetsforening. I nedre høyre hjørne skimtes gårdstunet på Lilleby.

Foto: Hole bygdearkiv nr. 124.

Mai

2005

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
17							1
18	2	3	4	5	6	7	8
19	9	10	11	12	13	14	15
20	16	17	18	19	20	21	22
21	23	24	25	26	27	28	29
22	30	31					

1.: Off. høytidsdag 5.: Kristi Himmelfartsdag 15.: 1. Pinsedag 16.: 2. Pinsedag 17.: Grunnlovsdag

ET BILFRITT HOLE?

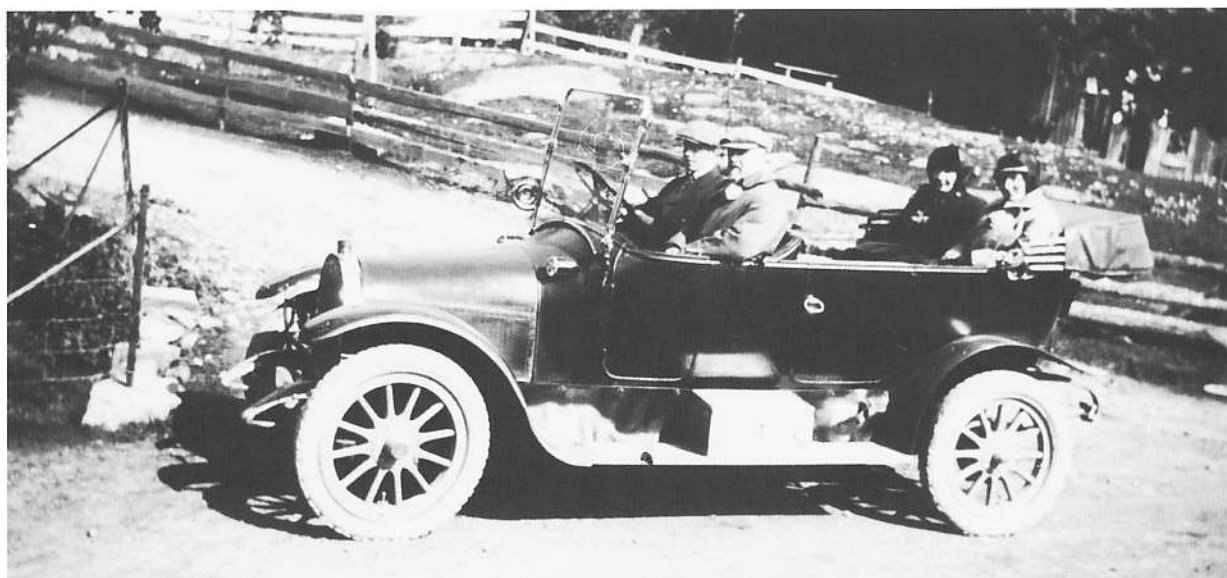
I 1905 hadde «automobilkjøringen» begynt å merkes også i Hole, noe som skapte beundring, men også frykt. Særlig var det problem at hester ble skremt, og mange fryktet ulykker. Dagen etter at unionsoppløsningen var vedtatt i Stortinget, skjedde den første bilulykke i Hole. Petter Øverby med sønn var 8. juni ute og kjørte med to hester som ble så skremt ved møtet med en bil at de løp løpsk, og både far og sønn ble «skamfert».

Knappt tre uker senere beslutter Hole herredsstyre i møte 26. juni å rette en inntrengende henstilling til amtmannen om at han uten opphold må nekte enhver motorvognkjørsel i Hole herred, da faren og ulempene, der er forbundne hermed, er så store, at de legger hindringer i veien for den frie benyttelse av distriktets landeveier. En måned senere svarer Amtet at de ikke finner å kunne nekte all motorkjørsel i Hole; men Amtet har anmodet Amtsingeniøren om å anskaffe og oppslå en del veiplakater med påbud om forsiktighet ved motorvognkjørsel. Men Hole-politikerne gir ikke opp kampen for et bilfritt Hole! De tar kontakt med naboherredene Norderhov og Bærum for at de sammen kan påvirke myndigheter, og i september går et skriv til justisdepartementet med forslag om at motorvognkjørsel på enkelte (helst alle) offentlige veier forbys eller underlegges regler slik at alminnelig ferdsel kan foregå uten fare for andre. I dag vet vi at dette ikke førte fram.

Kilde: Ringerikes Blad 24.12.1985. Hole historielags kalender, november 2000.

Stor reisetrafikk

I pinsen 1905 var «det herligste høysommervær, og umåtelig stor reisetrafikk». Lokalavisen kan fortelle at størst besøk hadde Krokkleiva og Sundvollen «som sedvanlig».

Fint kjøretøy nr. A 211. Passasjeren i forsetet er fylkesmann i Hedmark, Thorvald Løchen (1861-1943), sjåføren kan være doktor Ketil Motzfeldt fra Oslo. Kvinnene i baksetet er Ingeborg Løchen og Mary Motzfeldt. Bildet skal være tatt ved Sollihøgda 24. august 1915.

Foto: Buskerud fylkesarkiv og Hole bygdearkiv nr. 1314.

Juni

2005

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
22			1	2	3	4	5
23	6	7	8	9	10	11	12
24	13	14	15	16	17	18	19
25	20	21	22	23	24	25	26
26	27	28	29	30			

LENSMANN I 1905

Nicolai Nicolaisen (1841-1927) var lensmann i Hole i rundt 40 år, fra 1878 til 1919. Det var han som fikk ansvar for å organisere de to folkeavstemmingene som ble holdt i forbindelse med unionsoppløsningen, se august og november. Annonser om folkeavstemming i Hole valgsgn er undertegnet av «Mandtalsfører N. Nicolaisen».

Lensmann Nicolaisen kom fra Skoger ved Drammen, og i Hole etablerte han seg både med gård og familie. I 1879 kjøpte han Nordre Frøyshov (Frøshaug), og i 1887 ble han gift med Petra Antonie Leegaard fra Bønsnes. De fikk 6 barn.

I Hole var Nicolaisen engasjert på flere områder. Han var medlem av herredsstyret i flere perioder, overformynder i 21 år, og revisor og ordfører i Hole Sparebanks forstanderskap.

Kilder: 800 år i Kongens tjeneste. Ringerikes lensmenn. Av Erik Tangen, Frank Otterbeck, Mette Schreiner Berge og Rolf Eidar Stubdal. 2002. Manus til Hole bygdebok III, av Gudmund Bakke, 2004.

Lensmann Nicolaisen i uniform foran hovedbygningen på Frøyshov, sammen med en del folk og to hester, den ene forspent en karjol. Foto: Hole bygdearkiv nr. 691.

Juli

2005

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
26					1	2	3
27	4	5	6	7	8	9	10
28	11	12	13	14	15	16	17
29	18	19	20	21	22	23	24
30	25	26	27	28	29	30	31

JA ELLER NEI TIL UNIONEN

Ved folkeavstemmingen 13. august skulle norske menn svare ja eller nei til unionsoppløsningen. Dagene før var det opprop i avisene: Vil du fred, må du stemme ja! Vil du et fritt og selvstendig Norge, så skriv et ja på din stemmeseddel! Østre Hole Grunnlovsforening oppfordrer alle menn til å gjøre sin plikt og stemme ja. Norges høytidsstund er kommet, heter det i lokalavisa.

Valgdagen 13. august ble en festdag over hele landet. På Hønefoss var 5000 mennesker samlet på torget. Gud ske lov for dagen og resultatet, skriver Ringerikes Blad dagen etter.

I Østre Hole (Hole) hadde 431 menn stemmerett, 392 møtte fram, og alle stemte ja.

I Vestre Hole (Tyristrand) hadde 288 menn stemmerett, 260 møtte fram og alle stemte ja.

I hele Buskerud stemte alle ja unntatt 1 mann i Hurum som stemte nei.

I hele landet stemte 368.208 personer ja og 184 personer nei, dvs. at 1/2 promille stemte nei til oppløsning av unionen. Så samstemte har vel nordmenn aldri vært hverken før eller siden.

KVINNENE VAR OGSÅ MED

Det virket provoserende på norske kvinner at «det norske folk» i 1905 to ganger ble bedt om å si sin mening, først ja eller nei til unionsoppløsning, deretter ja til monarki eller republikk, se november måned. «Det norske folk» betydde i denne sammenheng bare mennene.

Kvinnene mobiliserte på to områder. Hele 565 foreninger for kvinner over hele landet skrev på foreningslister som ble overrakt Stortinget 13. august. I tillegg ble alle norske kvinner over 21 år oppfordret til å skrive sitt navn på lister til støtte for 7. juni-vedtaket:

SKRIV DITT NAVN FOR NORGE!

HJELP TIL KVINNER, SÅ DAGEN I REN VELKLING KAN STA HØYT OG BEVARES I ETTERSLEKTENS MINNE. Resultatet var fantastisk. Rundt 300.000 norske kvinner, dvs. «nesten alle», skrev i løpet av 20 dager navnet sitt på lister til støtte for unionsoppløsning. I Hole var det lagt ut lister hos landhandler Karlsen i Kroksund og i Rikstelefonstasjonen på Libakke på Røyse. I alt 184 kvinner i Østre Hole skrev navnet sitt på ei liste. På Libakke var det 85 navn, Kroksund hadde 67 navn og Olga Solberg på Stein hadde egen liste med 32 navn. Tilslutningen var stor og begeistret, heter det i Ringerikes Blad etter valget, og ingen kvinne som ble spurt svarte nei.

Telefonsentral på Libakke med Hjørdis Selte Langslet (1899-1950) som sentralborddame. Bildet kan være tatt rundt 1920. Sentralen på Libakke ble opprettet 1902, og i 1904 dannes Hole Telefonforening med 9 medlemmer. Samme år får lensmann Nicolaisen innlagt telefon på «Herredets Bekostning». Foto: Buskerud fylkesfoto nr. 410 og Hole bygdearkiv nr. 1344.

August

2005

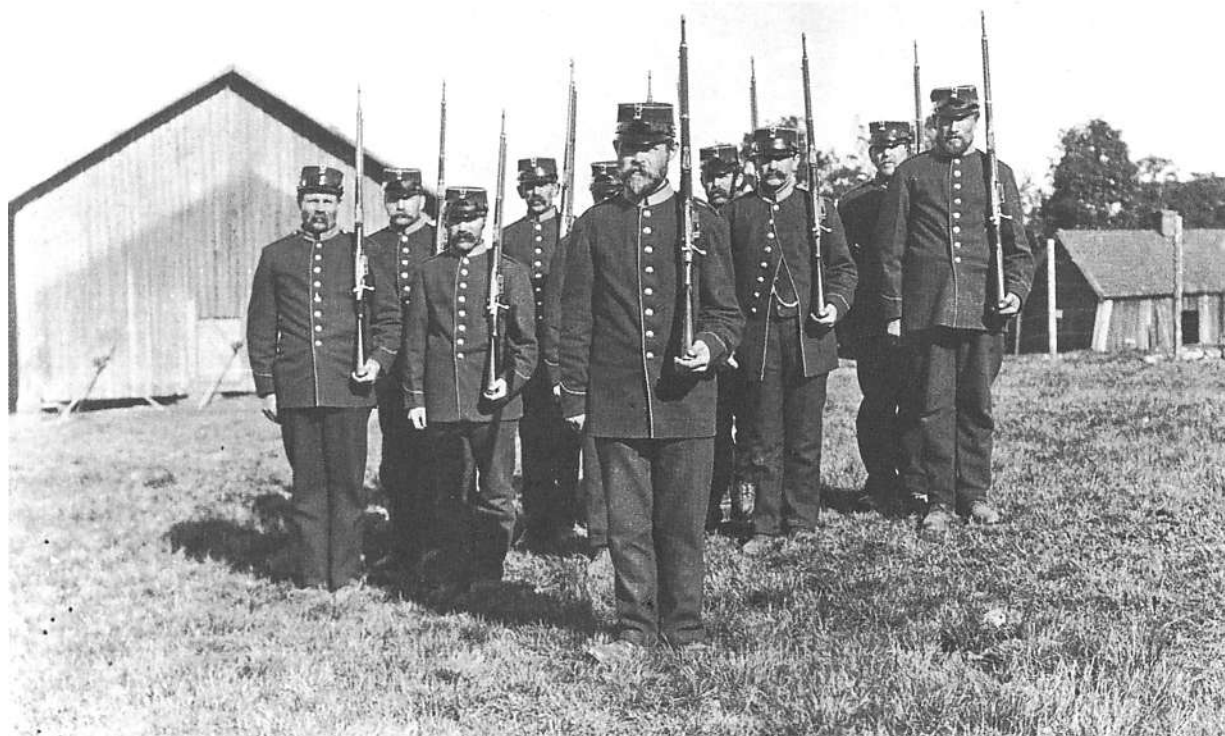
Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
31	1	2	3	4	5	6	7
32	8	9	10	11	12	13	14
33	15	16	17	18	19	20	21
34	22	23	24	25	26	27	28
35	29	30	31				

FARE FOR KRIG?

I ettertid er det ulike meninger om det i 1905 var reell fare for krig mellom Norge og Sverige. Men rykter om krig var sterke, og folks frykt var reell. Avisene prøver å dempe frykten. «Fest ikke lit til det vrøvlede krigssnakk som nu om dagen skurrer om ørene. At Sverige skulle ville gå på oss med våpen, er vanvittig å tro», er en meningsytring i Ringerikes Blad 30. mai. Svensk presse har samme syn, og skriver at hva som enn hender, kommer det til å skje i fred mellom de to folk. Blod skal ikke flyte for Unionens skyld.

Under Karlstad-forhandlingene 31. august - 23. september var det en viss mobilisering, og etter forliket 23.9. fikk norske og svenske tropper som hadde gjort «bevogtningstjeneste ved grensen» ordre om å trekke seg 1 km tilbake, og 30. september kom ordren om hjemreise. Her var trolig holeværingene også med, for 7. oktober bevilger Hole herredsstyre inntil kr. 250 som hjelp til trengende vernepliktige som i 1905 hadde vært utkommandert utenfor ordinær tjenestetid.

Etter Karlstad-forhandlingene var det noen som ikke ville akseptere betingelsene om demontering av grensefestninger mellom Kongsvinger og Fredriksten og oppretting av nøytral sone 20 km på hver side av grensa. De reiste rundt og holdt folkemøter med slagordet: «Heller republikk og krig, enn kongedømme og fred». Heldigvis var slike meninger i mindretall.

Grensevakt september 1905. Soldater i giv akt med Krag-Jørgensen-gevær. Fremst står fanejunker Peder A. Fjeld som var gårdbruker på Søhol og en «i Hole vel kjendt og aktet mand». Fanejunker var en hedersgrad tildelt etter 5 års tjeneste som kommandersersjant. Bildet kan være tatt på Helgelandsmoen. Foto: Hole bygdearkiv nr. 1329.

September

2005

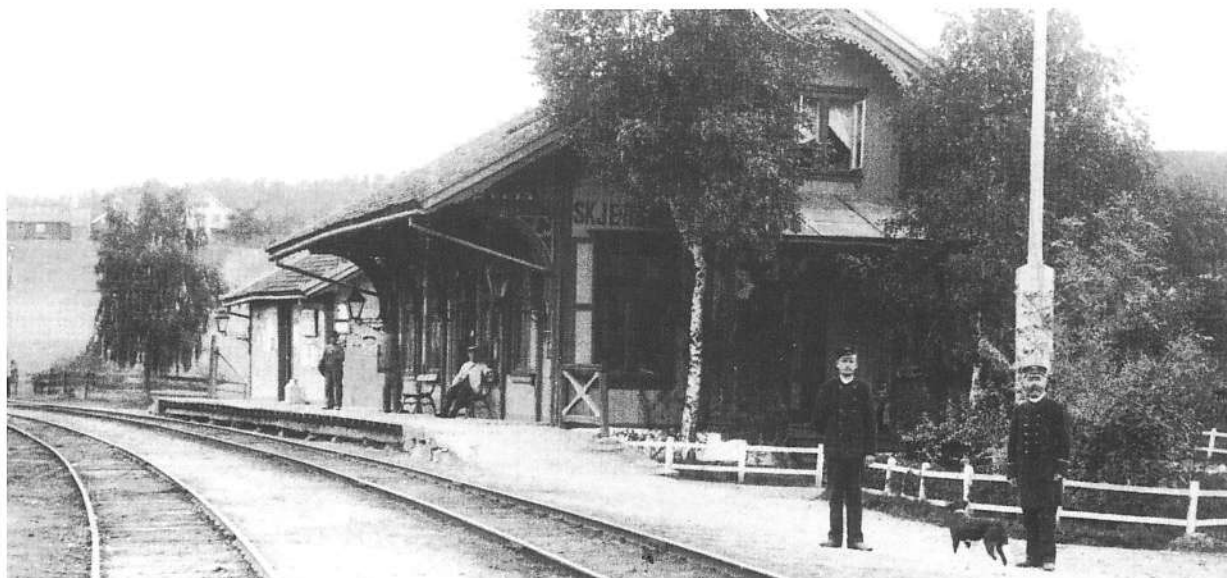
Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
35				1	2	3	4
36	5	6	7	8	9	10	11
37	12	13	14	15	16	17	18
38	19	20	21	22	23	24	25
39	26	27	28	29	30		

RINGERIKSLINJEN ELLER ROALINJEN

En viktig sak for herredsstyret i 1905 var ønsket om direkte jernbanelinje mellom Hønefoss og Kristiania. Bergensbanen var under bygging, og Stortinget hadde valgt jernbane om Roa. Men folk på Ringerike vil ikke gi seg. De håper på omgjøring av vedtaket, for alle må etter hvert se at Roalinjen er høyst uheldig! Folk i Hole og Norderhov ønsker en Ringerikslinje, mens mange i Hønefoss, særlig håndverkere og handelsmenn som er redd for konkurranse, er imot.

Hole og Norderhov herredsstyrer hadde fellesmøte 14. februar for å drøfte «hva der i fellesskap kan utrettes til fremme og oppnåelse av en direkte jernbaneforbindelse mellom Ringerike og Kristiania». Et stort flertall vedtok å arbeide for saken, idet Kristiania alltid hadde vært Ringerikes markeds plass. Det er enighet om at en «Ringerikslinje før eller senere vil fremtvinge seg». De to herredsstyrene bevilger kr. 2.500 hver til en forundersøkelse. Traseer som diskuteres er tunnel Bærum-Fjulsrud med åpen linje langs Holsfjorden, og Stubbalslinjen over Krokskogen.

I august oppnevner Kristiania formannskap en komite som skal arbeide for Ringeriksbanen, og Ringerikes Blad håper på en «snarlig realisasjon», for banen er viktig for by som bygd og hele landet. Den 7. desember er banedirektør Fleischer på befaring til den «nydustukne Ringerikslinje», og en av Hole herredsstyres siste saker i 1905 var å bevilge kr. 3.750 som bidrag til undersøkelse av jernbaneforbindelse mellom Ringerike og Kristiania. Pengene skulle lånes i Hole Sparebank og overføres til Norges Sentralbank.

Jernbanestasjon i Hole! En idyllisk liten landsens stasjon, skriver Jan Østlund om Skjerdalen stasjon (senere kalt Tyristrand stasjon) som var i drift på strekningen Drammen - Hønefoss i perioden 1867-1982. I nesten 50 år, 1867-1916, lå stasjonen i Hole herred. Bildet er fra 1904 med stasjonsmester Olaf Harstad til høyre og telegrafist Tallak Clemmetsen til venstre.
Foto: «Ringerike i gamle dager» av Jan Helge Østlund 1999.

Oktober

2005

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
39						1	2
40	3	4	5	6	7	8	9
41	10	11	12	13	14	15	16
42	17	18	19	20	21	22	23
43	24	25	26	27	28	29	30
44	31						

MONARKI ELLER REPUBLIKK

Da danske prins Carl fikk tilbud om å bli norsk konge, forlangte han folkeavstemming om spørsmålet, for han ønsket å bli konge for et folk og ikke et politisk parti! Dermed var det klart for folkeavstemming nr. 2 i 1905. Norske menn skulle svare ja eller nei til monarki.

Folkemøter ble holdt over hele landet med agitasjon for monarki eller republikk. Bjørnstjerne Bjørnson og Fridthjof Nansen talte varmt for kongedømme. På Ringerike var lokalavisa for monarki og hadde opprop som: Alle må møte! At stemme ja er å stemme for fred, arbeidsro, sikre og ordnede forhold innad som utad. Er du enig i kongevalg, så sitt ikke hjemme på avstemningsdagen, men møt frem og stem ja. Men i Sverige var det «storsvensk forbitrelse» mot en dansk prins på Norges trone.

Lensmann Nicolaisen er denne gang også manntallsfører, og kunngjør at valgsted i Østre Hole er Hole forsamlingslokale (Røysehall) og i Vestre Hole Skjærdalens forsamlingslokale. Folkeavstemmingen 13. og 14. november viste klart at det norske folk ønsket prins Carl og prinsesse Maud med vesle Alexander som ny norsk kongefamilie.

I Hole (med Tyristrand) hadde 717 menn stemmerett. 11 av disse stemte nei til monarki, mens 591 stemte ja. På landsbasis var resultatet: 259.563 ja-stemmer, og 69.264 nei-stemmer. I landets aviser heter det:

Norge har talt. Prins Carl blir landets konge.

Den nye kongefamilien 1905.

Kong Haakon VII, dronning Maud og kronprins Olav. Før november 1905 var dette prins Carl av Danmark, prinsesse Maud av England og prins Alexander. Maud var født 1869 og Carl 1872. Da Alexander ble født 1903 hadde Maud og Haakon vært gift i 7 år. Både Haakon og Maud skal nedstamme fra Olav den hellige som trolig vokste opp i Hole.

Dette eller liknende bilder av den unge kongefamilien prydet mange norske hjem og forsamlingslokaler i årene etter 1905. Foto: Bilag til Aftenposten 21. september 1982.

November

2005

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
44		1	2	3	4	5	6
45	7	8	9	10	11	12	13
46	14	15	16	17	18	19	20
47	21	22	23	24	25	26	27
48	28	29	30				

DET STORE ÅR FOR NORGE

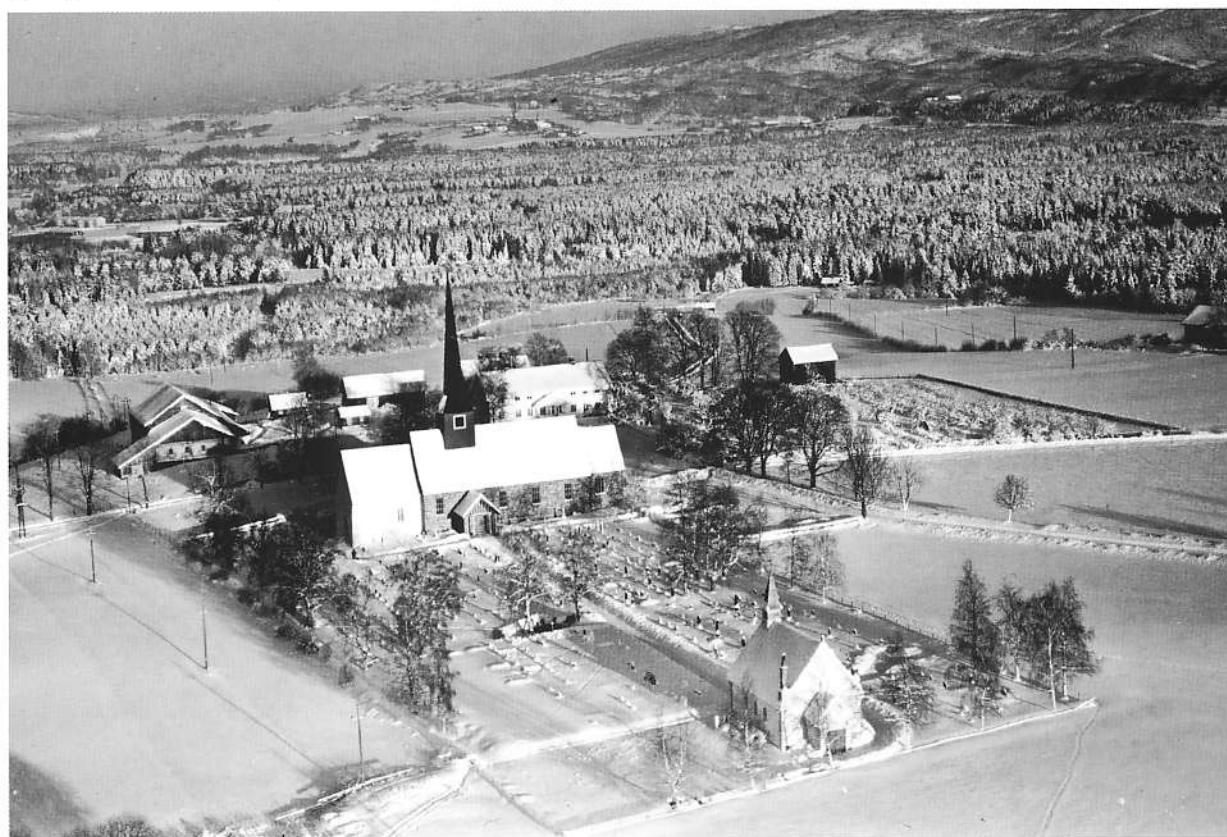
Ordfører Johannes Solberg åpnet herredsstyremøtet 18. desember slik:

Det er første gang Hole herredsstyrelse er samlet til møte etter de for vårt land så store og lykkelige begivenheter, hvorved vi har erhvervet vår fulle selvstendighet og fått vår egen konge. Jeg er viss på, at vi alle vil være enige i det ønske, jeg herved tillater meg at fremsette:

GUD BEVARE FEDRELANDET OG KONGEN!

Forsamlingen tiltrådte enstemmig dette ønske ved å reise seg.

Året 1905 går mot slutten, og mange vakre ord sies om «Det store Aar for Norge». Et større år har neppe vært i Norges historie. Sluttsteinen er nå reist. Gamle Norges frigjøringsverk er fullbragt - uten å ha kostet blod. Uten et sverdugg eller et rifleskudd har vi oppnådd dette, og med alle store nasjoners sympati for vår resolute handling. (Ringerikes Blad 7. og 30. desember 1905).

Hole kirke i vinterdrakt. Kirken ble innviet 1954 etter at den gamle korskirken i tre fra 1700-tallet brant ned på grunn av et lynnedslag i mai 1943. I forgrunnen kirkegården med kapellet.
Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S 1959. Hole bygdearkiv nr. 1093.

Desember

2005

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
48				•1	2	3	4
49	5	6	7	•8	9	10	11
50	12	13	14	○15	16	17	18
51	19	20	21	22	•23	24	25
52	26	27	28	29	30	•31	

21.: Vintersolverv 25.: 1. juledag 26.: 2. juledag

Støtt kulturarbeidet i Hole. Bli medlem i
Hole historielag
Postboks 109, 3529 Røyse.

HOLE HISTORIELAG HAR TIDLIGERE UTGITT FØLGENDE KALENDRE:

1997: Gamle setre på Krokskogen
1998: Funn fra fortiden
1999: Gamle skoler og skoleklasser i Hole
2000: Hole gjennom 1000 år
2001: Kvinneliv i Hole
2002: Menn og yrker i eldre tid
2003: Båttrafikk på Tyrifjorden
2004: Fiske i Steinsfjorden

Ansvarlig for tekst og valg av bilder: Margit Harsson
Ansvarlig for kalendariet: Hans Viktil

Trykk:
Kolltopp Forlag